

Skurt skall få unga att aldrig börja röka!

Foto Arne Stråby

Barn är den viktiga målgruppen i ambitionen att få unga att aldrig börja röka. Skurt har i många program visat sig ha mycket god hand med och in-

verkan på barn.

Ingamay Hörnberg, känd från många barnprogram på TV är Skurts mamma.

“Så länge det finns tobak finns det rökare”, sade Ann-Christine Andersson ordförande i Miljönämnden Göteborg i inledningen av ett seminarium i Göteborg 25 okt. Så sant!

Förbundsordföranden har ordet:

I vår gemensamma strävan tillsammans med andra organisationer, enskilda och myndigheter att motverka tobaksbruket har vi nu nått dithän att vi slipper rökning på serveringsställen under 2005. Detta är ju mycket bra och glädjande och visar att vi har fått ett allmänt gehör för vårt budskap.

Vi får emellertid inte ta detta till intäkt för att vila på våra lagrar. Det finns mycket kvar att göra innan vi med gott samvete kan slå oss till ro. Troligen kan vi aldrig göra det i denna sak.

För det första:

Tobaksindustrin utnyttjar hänsynslöst människornas nikotinberoende till att uppnå ekonomiska vinster. Man satsar cyniskt på att skapa ett nikotinberoende hos nya årskullar unga människor när de gamla försvinner och inte längre kan exploateras ekonomiskt. Till stor del dör dessa en för tidig död i tobaksorsakade hälsoskador. Tobaksindustrin är en svår motståndare. Den spekulerar ständigt och alltjämt med framgång i att nikotinberoende människor i beslutsfattande positioner i samhället värnar medvetet eller omedvetet?? om möjligheterna till egen tobakstillfredsställelse utan att tänka på vad det har för konsekvenser för andra. Man försöker i det längsta sticka under stol med vad man sysslar med och förhindra insyn i verksamheten.

Detta visades i filmen "Insider" på TV4 9/10 i år och manade enligt recensenten till eftertanke. Öppen narkotikahandel är på goda grunder förbjuden, men nikotinet är på politiska grunder ett undantag.

För det andra:

När man betänker att de samlade kostnaderna för samhället på grund av tobaksorsakade hälsoskador beräknas uppgå till 26 miljarder kronor årligen ter sig en aviserad återgång till "normalnivån" på ca 10 miljarder årligen till att bekämpa tobaksbruket som beklämmanden. Det blir futtiga 0,4 promille! Enligt uppgift är Sveriges andel av EU:s subventioner till tobaksodlingar ca 200 miljoner kronor per år d v s vi satsar alltså minst 20 miljoner kronor mer på att främja tobaksbruk än på att motverka det!

För det tredje:

Rökavvänjning i offentlig regi med måttliga kostnader för dem det angår måste bli en realitet för alla. Visserligen finns Sluta Röka Linjen och i vissa kommuner och landsting tas berömvärda initiativ för att mobilisera vårdcentralerna. Men mycket återstår innan man når en acceptabel kapacitet.

För det fjärde:

Arbetet med att motverka rökdebut i skolorna har gett goda resultat, men de består endast om man fortsätter med varje ny årskull enligt tidigare svenska erfaren-

Bengt Rosengren,
förbundsordförande i VISIR.
e-post: bengt.rosengren@spray.se

heter och framgår särskilt tydligt i en nyutkommen redogörelse från Estland.

Det behövs alltså en ökad allmän medvetenhet om dessa fyra punkter, till den grad att man får ett genomslag i beslutande politiska församlingar. Detta är fortsatt viktiga uppgifter för VISIR och dess medlemmar för att förbättra folkhälsan.

Bengt Rosengren

VISIR-Aktuellt/Friskare liv är medlemstidning för **Riksförbundet VISIR.**

Utkommer med fyra nummer per år. Ansvarig utgivare: **Arne Stråby**, arne.straby@telia.com

Adressen till Riksförbundet VISIR: Hälsans Hus, Fjällgatan 23A, 116 28 Stockholm

Tel 08-591 282 11, Fax 08-556 988 88. Hemsida: www.visir.a.se E-post: visir@telia.com

Förbundsordförande: **Bengt Rosengren**, bengt.rosengren@swipnet.se

Grafisk produktion: **Asken media**, 031/ 0708- 87 16 17 Material per post till

Asken media, Aminogatan 15D, 431 53 Mölndal. E-post: kjell@askenmedia.se.

Tryck: Tryckkedjan, Mölndal 2003. ISSN 0282-0617

Tobaksnytt från hela världen

"Bara 14 % av svenska män röker"

Allt färre yngre kvinnor röker i Sverige. Det visar den statistik över andelen dagligrökare som publicerats av statistikföretaget Veca. Från 2002 till 2003 har andelen dagligrökare bland kvinnor i åldern 16-24 år minskat från 18,4 till 15,6 procent. Uppgifterna bygger på statistik för 2003 från SCB, Statistiska centralbyrån, som årligen redovisar andelen dagligrökare i åldersskiktet 16-84 år.

Genomsnittligt i skiktet 16-84 år har andelen dagligrökare bland kvinnorna minskat från 19 procent år 2002 till 18 procent 2003.

Bland männen var den genomsnittliga andelen dagligrökare något större 2003 än 2002, 17 procent jämfört med 16. Bland män i åldersgruppen 65-74 har andelen dagligrökare ökat med fyra procentenheter, från 14 till 18. - Andelen dagligrökare i hela den vuxna svenska befolkningen var 2003 17 procent mot 18 procent 2002.

Veca redovisar tobaksstatistik även från Norge, Finland, Danmark och Island. Andelen dagligrökande män var 2003 i Finland 26 procent, Norge 27, Danmark 30 och Island 25 procent. För kvinnorna var motsvarande siffror i Finland 19 procent, Norge 25, Danmark 24 och Island 19.

EU har ratat Ragnar Rylander som expert

Den kritiserade utnämningen av professor Ragnar Rylander, Göteborg, till expert i EUs vetenskapliga kommitté för hälsa och miljörisker har nu återkallats. Det har kommissionskollegiet beslutat - ett resultat av den häftiga kritik som hans utnämning orsakat..

Bakgrunden att Rylander med början 1972 i all hemlighet var en av Philip Morris bäst betalda vetenskapliga konsulter i egenskap av forskare både i Göteborg och Genève.

Han studerade effekterna av passiv rökning och profilerade sig länge med att ifrågasätta den passiva rökningens risker. Bindningen till Philip Morris avslöjades vid en presskonferens 2001 sedan två schweizare studerat tidigare hemliga dokument från Philip Morris.

När det blev känt att Rylander antagits som expert till EUs vetenskapliga kommitté för hälsa och miljöfrågor slog läkare, forskare och andra företrädare för folkhälsan i flera EU-länder larm, och nu är han alltså borta ur det sammanhanget.

Philip Morris får betala 100 miljoner

Kaliforniens högsta domstol har fastställt att Philip Morris ska betala tidigare utdömda 10,5 miljoner dollar (bortåt 100 miljoner kr) till lungcancersjuka före detta rökaren Patricia Henley från Los Angeles. Nio miljoner av den summan är en ren straffavgift. Resten är ersättning för utgifter för läkarvård, mediciner, sveda och värk

Henley rökte sin första Marlboro under en skoldans när hon var 15 år. Hon fortsatte att röka, så småningom tre paket om dagen, i 35 år tills hon 1997 började hosta och få andra hälsoproblem. Hon fick diagnosen lungcancer och beskedet att det inte gick att operera henne.

Hon stämde Philip Morris enligt en delstatslag från 1998 som gjorde det möjligt för enskilda personer att stämma tobaksbolag för nyligen upptäckta sjukdomar som kan ha orsakats av rökning. - För Philip Morris återstår en möjlighet att överklaga till USAs högsta domstol.

EU vill behålla snusförbud

Förbudet mot snusförsäljning i andra EU-länder än Sverige bör stå fast tills vidare. Det anser EG-domstolens generaladvokat i sitt förslag till dom i målet mot Swedish Match. Men samtidigt påpekar han brister i det direktiv som reglerar förbudet.

Snusförbudet inom EU har funnits sedan 1992, och infördes främst för att förhindra att unga människor skulle börja använda snus, som var en ny och okänd tobakstyp i de flesta medlemsländerna. Förbudet motiverades med att snus är beroendeframkallande och kan orsaka cancer i munhålan. Tuggtobak fick dock fortsätta att säljas inom EU.

Skärpta krav föreslås

Svårare för minderåriga att köpa tobak, skärpta regler mot exponering

för tobaksrök, förbud både mot utomhusreklam vid försäljningsställen och för tobakbolagens sponsring samt strängare regler för reklam, bl a reklamförbud via Internet.

Det är några av de skärpningar av tobakslagen som regeringsrådet och enmansutredaren Susanne Billum föreslår i sitt betänkande Tobakskonroll i internationellt perspektiv, som hon har lämnat till folkhälsominister Morgan Johansson. Lagstiftningen bör träda i kraft den 1 juli 2005.

Susanne Billum har haft regeringens uppdrag att lämna förslag till ändringar i tobakslagen så att den anpassas till WHO:s globala ramkonvention om tobakskonroll och också till ett EU-direktiv om reklam och sponsring för tobaksvaror.

När riksdagen antagit skärpningarna av tobakslagen kan regeringen ratificera WHO-konventionen.

Rökförbud på puben får flera att sluta röka

Fyra av tio irländare som slutat röka med stöd av Irlands Sluta röka-linje säger att rökförbudet på landets serveringar blev avgörande för deras beslut att fimpas för gott. Den irländska Sluta röka-linjen öppnades 2003, en del i den kampanj som staten genomförde inför rökförbudet, som trädde i kraft den 29 mars 2004.

Sedan sluta röka-linjen startade i oktober 2003 och fram till och med april 2004 ringde 19 800 personer. Av dessa lyckades nästan 7 000 sluta röka och de var fortfarande rökfria när en uppföljning gjordes i juli och augusti 2004. 9 500 slutade röka men återföll efter i genomsnitt drygt sju veckor.

Fakta från sajten www.tobaksfakta.org, sammanställning och redigering: Arne Stråby

Snus ökar inte diabetesrisk. Rökning, men inte snusning, ökar risken för åldersdiabetes, skriver Forskning & Framsteg.

För nio år sedan undersöktes 3 400 män mellan 25 och 74 år i norra Sverige. Forskarna fann att diabetes förekom dubbelt så ofta hos rökare.

Drygt hälften av männen har nu undersökts igen. Vid uppföljningen hade knappt 5 procent av rökarna diabetes. Sjukdomen var hos rökare fyra gånger så vanlig som hos icke-rökare, och tre gånger så vanlig hos rökare som slutat.

- Men hos de drygt hundra män som snusade såg vi ingen som helst ökad risk, säger docent Mats Eliasson, överläkare vid Sunderby sjukhus i Luleå.

Resultaten ligger i linje med tidigare studier av snusare, skriver Forskning & Framsteg. Till skillnad från rökare har de inte heller någon ökad risk för hjärtinfarkt. Forskning och framsteg
www.fof.se

Australiens två folkrikaste stater inför rökförbud på serveringar med utskänkningstillstånd från juli 2007.

Ett första steg för att begränsa rökningen tas 2005 med en lag som tillåter rökning i ett rökrum på högst 25 procent av ytan i lokalerna. Det är Victoria med storstaden Melbourne och New South Wales, NSW, med Sydney som beslutat att införa rökförbud, i första hand för att skydda serveringspersonalens hälsa.

Praktiskt taget hela Australien kommer att ha rökförbud på restauranger, barer, pubar och klubbar från 2008. Tasmanien

inför förbud från januari 2006, Queensland från juli 2006, Cabberras huvudstadsdistrikt från 2007 och South Australia med Adelaide från 2008. Rökning förblir tillåten på utomhusserveringar.

Regeringarna i NSW och Victoria offentliggjorde samtidigt den 12 oktober sina beslut om rökförbud och den inledande nedtrappningen med rökning tillåten på högst 25 procent av lokalernas yta.

Regeringschefen Steve Bracks i Victoria sa vid en presskonferens: - Tobak orsakar årligen 5 000 dödsfall i den här delstaten och kostar oss miljarder dollar för sjukvård, produktionsbortfall och sociala insatser.

Han sa att planerna för den stegvisa nedtrappningen till totalt rökförbud är i överensstämmelse med de nyligen fattade besluten i Queensland, South Australia, Tasmanien, och samma dag i NSW.

De närmaste tre månaderna ägnas åt konsultationer med besöksnäringens företrädare, hälsoexperter och fack för att utarbeta mer detaljerade föreskrifter.

Den långa övergångstiden förklarade Bracks med att regeringen vill ge industrin tid för anpassning.

Läkarförbundet i NSW protesterar mot att det dröjer mer än två år innan rökförbudet träder i kraft.

- Det är belagt att rökningen dödar mellan 73 och 97 baranställda varje år i den här staten, sa läkarnas ordförande John Galotta. Det innebär att mellan 192 och 256 baranställda kommer att dö där för att ni väntar med förbudet till juli 2007.

Regeringschefen Bob Carr i New South Wales sa i ett uttalande:

- Det är en sak som påverkat vårt beslut mer än något annat. Det är att en person som arbetar i en bar åtta timmar och inte röker själv ändå får i sig så mycket rök så det motsvarar ett halvt paket cigaretter. Vi kan inte fortsätta kräva att någon riskerar sin hälsa i jobbet på det sättet.

Det finns redan restriktioner som begränsar möjligheterna att röka i Australien. I NSW är det rökförbud i delar av barerna och i spelutrymmen. Liknande bestämmelser finns i restauranger och köpcentra över hela landet. På två av landets mest kända badstränder, Bondi och Manly, råder rökförbud. I Sydney planeras rökförbud i parker och på andra rekreativområden.

Hotell- och restaurangägarnas förbund protesterar mot planerna på rökförbud i licensierade serveringar och varnar för att 8 000 anställda riskerar bli arbetslösa. De får svar av arbetsministern i NSW, John Robertson, som säger:

- Är du döende behöver du inte något jobb.

Källa: Sydney Morning Herald, 13 oktober 2004.

www.tobaksfakta.org

Lungcancers huvudstad

Med 57 röster mot sju har kommunfullmäktige i Liverpool beslutat att förbjuda rökning på arbetsplatserna i stan, inklusive alla typer av serveringar. För att förbudet ska kunna gälla måste stadens politiska ledning be parlamentet i London att stifta en lag som gäller lokalt i Liverpool.

Brott mot förbudet ska bestraffas med böter på 1 000 pund, 14 000 kronor.

- Ordföranden i det liberaldemokratiskt styrda kommunfullmäktige, Mike Storey, säger till tidningen The Guardian att han hoppas beslutet ska få ett nationellt genomslag.

- Det är ett historiskt ögonblick, inte bara för Liverpool. Det finns dussintals städer runt om i landet som kommer att följa efter om det här beslutet görs till lag i parlamentet.

En het debatt om rökförbud på arbetsplatserna, utan undantag för serveringar, har pågått en längre tid i Storbritannien. Regeringen kommer inom en nära framtid att lägga fram en vitbok där den tar ställning i frågan. →

Nyligen blev en rapport om den passiva rökningens effekter känd. Den har gjorts på regeringens uppdrag av den vetenskapliga kommittén Tobak och hälsa. Hälsodepartementet uppger att rapporten innehåller nya bevis för den passiva rökningens risker och ger en överblick av alla kända data.

Kommunpolitikern Richard Oglet-horpe i Liverpool säger att staden är lungcancers huvudstad i Storbritannien med tusen dödsfall i sjukdomen årligen.
- Det är ingen titel vi är stolta över, säger han.

Ett 100-tal personer beräknas dö i Liverpool av passiv rökning varje år.

- Att införa ett rökförbud hjälper många människor att sluta röka. Våldigt många vill sluta, men rökandet runt omkring dem på barer och pubar gör det svårt att klara ett rökstopp.

Ett rökförbud har brett stöd både från allmänheten och från arbetsgivar-sidan, även inom restaurangbranschen. Till supportrarna hör fotbollsklubben Everton.

Även Manchester överväger ett rökförbud.

- Den rökfria staden är en idé vars tid har kommit. Manchester bör ta täten i den förändringen, avslutas en Tobacco Control Report som Manchesters stadsfullmäktige har godkänt.

Källa: The Guardian, m fl, 21 oktober 2004.

Arne Stråbys limerick i förra numret blev lite misshandlad. Så här skulle det ha stått.

En tobakshandlare i Gånghester

Han läste paketens varningstexter

"Nej att sälja döden är inte av nöden

hellre för jag gamla matrester"

Arne Stråby

Rökförbud på Malta

Rökförbud på restauranger och barer började gälla på Malta den 5 oktober. Det skedde under protester från de små och medelstora företagens organisation, GRTU, vars juridiske rådgivare är ordförande i tobaksindustrins samarbetsorgan på Malta.

Rökförbudet på serveringar med utskänkningstillstånd skulle egentligen ha börjat gälla redan den 5 april 2004, samtidigt som andra skärpningar av tobakslagen trädde i kraft. Förseningen berodde på högljudda protester från GRTU. Regeringen beslöt att undvika en konfrontation och gav uppskov till den 5 oktober för de större serveringarna och till 5 april nästa år för serveringar som är mindre än 60 kvadratmeter.

GRTU anser att lagen är otydlig bl a när det gäller hur överträdelser mot förbudet ska hanteras liksom uppdelningen mellan stora och mindre restauranger. Organisationen anser att lagen bör rivs upp och att Malta ska vänta med att införa rökförbud på serveringar tills det finns flera lyckade utländska exempel. Vid ett upprört möte i början på oktober manade GRTU trots allt sina medlemmar att tills vidare följa de nya reglerna.

Reglerna innebär att rökning är förbjuden på alla serveringar med utskänkningstillstånd som är större än 60 kvadratmeter. Rökrum får inrättas, men de måste skiljas från övriga utrymmen med avskärmande väggar från golv till tak och med dörrar som sluts automatiskt. Separat ventilation måste finnas i rummen. Ingen rök får nå de delar av lokalerna där det är rökförbud.

Den 5 april 2004, då rökförbudet på serveringarna egentligen skulle ha införts, trädde andra regler i

kraft som innebär förbud i både privatägda och offentliga lokaler där allmänheten har tillträde. Dit hör butiker, sjukhus, lokaler för äldre-vård, skolor med skolgårdar, utställningslokaler, sporthallar, alla typer av underhållningslokaler, inklusive tv- och radiostudior med publik, och terminaler i hamnar och vid flygfält.

Enligt rapporter i Maltas medier var det första veckoslutet med rökförbud på serveringarna stökt. Många uppges ha rökt på områden där det tydligt angavs att rökning är förbjuden. Samtidigt var det nog så att de flesta som rökte gick ut för att göra det. Då följde också icke rökare med ut så det blev nästan tomt i lokalerna, klagade serveringarnas ägare, enligt reportrarna.

- Alla opinionsmätningar på Malta har visat starkt folkligt stöd för rökförbud på serveringar, säger till Tobaksfakta doktor Mario Speteri vid enheten för hälsoinformation på Maltas hälso-departement. Mellan 80 och 88 procent stöder förbudet.

- Redan mätningar som gjordes 1999 visade ett växande stöd.

Malta har haft en tobakslag sedan 1987 som efter hand fått flera tillägg. Den förbjuder tobaksreklam i tv, radio och tryckta medier och även rökning i tv-program. På bio ska en varning för tobak visas innan en film börjar och publiken ska påminnas om att rökning är förbjuden.

Rökning är förbjuden på alla offentliga kommunikationsmedel. Försäljning av tobak till personer under 18 år är inte tillåten. På alla ställen där tobak säljs ska det finnas en väl synlig varning om rökningens hälsoeffekter.

Publicerad 15 oktober 2004
www.tobaksfakta.org

Har tobaksröken blivit farligare?

Man kan tro att det inte finns något mer att upptäcka om rökning och tobaksrök. Att så inte är fallet visas av endotoxin.

Endotoxiner är ämnen som finns i vissa bakterier och som frigörs när bakterierna dör.

Små koncentrationer av endotoxin finns naturligt i vår omgivning och gör ingen skada utan anses till och med vara bra nyttiga genom att t.ex. förebygga allergier. Höga koncentrationer, som kan finnas i vissa arbetsmiljöer, t.ex. lantbruk, är däremot skadliga och kan ge upphov till bland annat kronisk bronkit.

En forskargrupp i Lund, Lennart Larsson och medarbetare, har tagit fasta på en tidigare amerikansk observation, publicerad 1999, att tobaksrök innehåller endotoxin och har utvecklat en noggrann analysmetod för luftprover. Arbetet är publicerat i tidskriften *Indoor Air* on line och kommer senare i tryck.

Man har analyserat både den rök som rökaren suger i sig och sidoröken som kommer ut i den omgivande luften och konfirmerat att båda innehåller endotoxin i relativt höga mängder.

I efterskott kan man säga att det inte är förvånande att det finns endotoxin i tobaksrök. Tobak är organiskt material och där trivs allehanda bakterier så länge fuktigheten är tillräckligt stor. Vid framställningen av röktoak torkas tobaken och bakterierna dör, endotoxin frigörs och följer sedan med röken. Det lär nog vara omöjligt att framställa tobak som inte ger endotoxin i röken.

Förekomsten av endotoxin i tobaksrök kan vara den grundläggande förklaringen till att rökare i stor utsträckning och även ibland passiva rökare får kronisk bronkit. Röken har alltså inte blivit farligare; man har däremot kanske fått en förklaring på en av dess farligheter.

Göran Löfroth

Många brott och få straff

Underåriga röker och snusar trots att det enligt tobakslagen är förbjudet att sälja tobak till dem. Enligt statistik från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) har dock rökningen minskat något de senaste åren i den åldersklass som motsvarar nian i grundskolan.

De som använder tobak anger fortfarande till största delen att de kan köpa sin tobak själv. Jag har tidigare beräknat att detta motsvarar att 6 miljoner paket tobak och snusdosor säljs varje år mot lagen (VISIR-Aktuellt 1/2003 s.11). Det har inte blivit mycket bättre sedan tobaksförsäljare ålades att anmäla sig till kommunen och kommunen fick rätt

att ta ut en avgift för tillsyn och information (VISIR-Aktuellt 1/2004 s 5).

Genom VISIR har jag tidigare intervjuat de kommunala tjänstemän som är ansvariga för denna tillsyn i ett femtontal kommuner runt om i landet (VISIR Aktuellt 1/2004 s.5). En uppföljande undersökning gjordes under våren i år med ytterligare drygt 15 kommuner. Resultatet är ungefär detsamma som tidigare. Det fanns en skala från att man arbetade intensivt med att registrera och informera alla tobakshandlare till något som endast utfördes med låg prioritet. Det fanns en stor samstämmighet med den tidigare undersökningen att man ansåg att tobakslagen var tandlös för att stoppa tobaksförsäljning/tobaksförsäljare som överträder lagen.

Tandlösheten visar sig också i andra siffror. Brottsförebyggande rådet (BRÅ) registrerar fall där någon blivit fälld för överträdelse av tobakslagen. Under år 2003 var det sju personer som blev bötfällda för försäljning till underåriga (dom i tingsrätt eller strafföreläggande). Genomsnittet för de tre tidigare åren 2001-2003 var drygt sex fall per år. Lagens arm har inte blivit längre.

Det förslag som Folkhälsoinstitutet (FHI) lämnat till Socialdepartementet om en skärpning av tillsynen av tobaksförsäljning med kommunal licens för försäljning tycks ha hamnat djupt ner i en låda (VISIR Aktuellt 1/2004 s 10). Det är kanske dags att öppna lådan.

Hongkong med 6,8 miljoner invånare inför rökförbud på arbetsplatserna från och med sommaren 2005. Det beslutade territoriets parlament med stor majoritet den 20 oktober. Förbudet gäller även restauranger och barer. Syftet är att skydda anställda och allmänhet från passiv rökning. Turistindustrin var motståndare eftersom huvuddelen av turisterna kommer från övriga Kina, det land där det bland männen röks mest i världen.

Rökförbudet gäller redan på flygplatsen, 5000 kr för den som röker!

Källa: Cyberpresse, 22 oktober 2004.

Det blir dryga böter för rökare på Hong Kongs Flygplats
Bilden från maj 2004. Foto Kjell Hedlund

Innehållsrik folkhälsostämman

Under tre dagar 11-13 oktober har en stor folkhälsostämman hållits i Stockholm

Platsen var Norra Latins konferenscenter och Folkets Hus, och det var Folkhälsoinstitutet som stod för det hela. Antalet större och mindre sessioner var så stort att det är omöjligt att här redogöra för dem.

Med Folkhälsostämman vill man föra fram det breda folkhälsoarbetet och driva folkhälsoarbetet framåt.

Praktiker, forskare, beslutsfattare och studenter möttes för att utbyta erfarenheter och diskutera hur man bäst kan skapa en god hälsa för hela befolkningen.

Stämman hölls nu för andra gången, och årets tema var "Den nya

folkhälsopolitikens aktörer". Folkhälsoministern Morgan Johansson höll invigningstalet, och han överlämnade också WHO-priset World No Tobacco Day Award till docent Göran Boëthius. Motiveringen till priset var att Boëthius är en av de ledande företrädarna för de ideella organisationernas tobaksförebyggande arbete i Sverige. Han har i 15 år genom hårt och hängivet arbete bidragit till utvecklingen av rökfria normer i Sverige.

I en debattartikel i Svenska Dagbladet två dagar innan framhöll Göran Boëthius att det var med blandade känslor han tog emot priset, eftersom regeringens senaste budgetproposition inte visar prov på långsiktighet i tobaksfrågan

Årets budget tydliggör inte en fortsättning av det program som

man har haft nu under tre år, vilket är märkligt.

Göran Boëthius artikel återges nedan.

Arne Stråby

Göran Boëthius, pristagare men också uppskattad talare vid folkhälsostämman. Foto: Arne Stråby

Ett spel för galleriet?

Docent Göran Boëthius fick på Folkhälsostämman ta emot WHO-priset World No Tobacco Day Award ur folkhälsominister Morgan Johansson hand. Boëthius får priset med motiveringen att han är en av de ledande företrädarna för de ideella organisationernas tobaksförebyggande arbete i Sverige. Han har i 15 år genom hårt och hängivet arbete bidragit till utvecklingen av rökfria normer i Sverige.

I den här debattartikeln publicerad i Svenska Dagbladet den 9 oktober konstaterar han att pris-motiveringen betonar vikten av långsiktighet i arbetet mot tobak och att det därför är med blandade känslor han tog emot priset. Orsaken är regeringens senaste budgetproposition inte visar prov på långsiktighet i tobaksfrågan trots att många utmaningar återstår.

-Jag fick ta emot ett pris ur folk-

hälsominister Morgan Johanssons hand. Trevligt!

Det är Världshälsoorganisationen (WHO) som har velat uppmärksamma det tobaksförebyggande arbete som utförts i Sverige under det senaste decenniet. Motiveringen till priset betonar långsiktigheten, ihärdigheten och engagemanget i frågan. Eftersom regeringen i budgetpropositionen inte visar samma långsiktighet är det med blandade känslor jag tar emot priset.

Vi har ett folkhälsoproblem som kostar 7 000 svenskar livet och samhället 26 miljarder kronor varje år. Riksdagen har bestämt folkhälsomål för 2014 som bl a innebär tobaksfri livsstart, halverat tobaksdebut för unga och halverat tobaksbruk för dem som röker mest. Hur tror regeringen vi ska nå dessa mål med en ryckighet i finansieringen och en därmed hotande bristfällighet i samordningen?

Det Nationella tobaksuppdraget lett av Folkhälsoinstitutet och

finansierat av regeringen med 30 miljoner kronor per år under 2002-04 har initierat mycken verksamhet, både mot barn och unga och i uppbyggnad av kompetens i tobaksavvänjningsarbetet. Årets budgetproposition tydliggör inte en självklar fortsättning, vilket är märkligt.

Sådant är tobaksarbetet - två steg fram och ett steg tillbaka... Varför jag inte bara tyst kan bocka och tacka för priset är att WHO - som ju står bakom priset - länge varit så tydlig i sina rekommendationer av bl a två faktorer som fortfarande inte är självklara i Sverige: dels en "focal point", en nationell strategiskt samordnande funktion, dels en kontinuerlig finansiering av dess arbete.

Så snälla ministern, häng i! De kvarstående utmaningarna är många och kräver ett ledarskap som jag tror Du vill stå för - annars var prisutdelningen ett spel för galleriet.

Göran Boëthius

Talmodig folkhälsoarbetare Östersund

Skurt - en TV-kändis mot rökning

**Riks-
förbundet
VISIR har
från All-
männa
arvsfonden
fått ett anslag på 530 000
kronor för ett projekt med
att göra TV-program och
videokassetter mot rök-
ning. De bli inriktade
främst på barn, och det är
Skurt, den gröne TV-
reportern i TV3, som ska
göra dem tillsammans
med sin andlige moder
Ingamay Hörnberg vid
Atlas Television i Malmö.**

Det är VISIR:s flitiga medarbetare i Malmö, Eivor Svenonius och Sven Kinnander, som har tagit initiativ till detta projekt och som kommer att genomföra det tillsammans med Atlas Television. Båda ingår i VISIR:s förbundsstyrelse.

Vid det senaste styrelsemötet i september, som hölls i Malmö, presenterade Ingamay Hörnberg och Bengt Roslund projektet, informerade om Skurt och visade även något av redan inspelat material.

Skurt kommer ursprungligen från San Diego i USA. Ingamay träffade honom hos Puppet Production och engagerade honom i sin sångverksamhet, bl.a. på barnsjukhus. Rent fysiskt har hon köpt honom i USA men själv sytt mössan med de nordiska flaggorna.

För 15 år sedan fick TV3 syn på Skurt och överraskade med att erbjuda ett femårskontrakt.

Från början var det meningen att Skurt varje dag skulle fungera

som programpresentatör i Danmark, Norge och Sverige.

Vid ett antal tillfällen i samband med julhelgen har Drottning Silvia ställt upp och samtalat med Skurt om barns problem. Skurt har följt med henne på olika uppdrag, där höjdpunkten var en två-dagarsresa till Paris.

För ett par år sedan ändrades inriktningen på produktionen på så sätt att de veckoregelbundna

jöer".

Öresundskonsortiet lät göra en serie om bron och Svenska Kyrkan några serier i Mellersta Östern, där Skurt har gått både i Jesu och Mose fotspår.

Det mesta som produceras sänds också i TV3, som regel vid lov, som jullov och sommarlov.

Bengt Roslund, Eivor Svenonius, Ingamay Hörnberg och Sven Kinnander, Foto Arne Stråby.

sändningarna i TV upphörde. I stället går nu Skurt och hans medarbetare in i speciella projekt, då målgruppen kan vara skolor, organisationer, biståndsorgan etc.

Ett antal serier har sammanställts till skolvideos. Svenska Kraftverksföreningen har gett ut "Skurt och elektriciteten" och Folkhälsoinstitutet "Skurt om rökning" och "Skurt om innemil-

VISIR hoppas mycket på detta projekt. Barn är den viktiga målgruppen i ambitionen att få unga att aldrig börja röka. Skurt har i många program visat sig ha mycket god hand med och inverkan på den målgruppen.

Arne Stråby

VI KOMMER ALDRIG ATT BÖRJA RÖKA!

Det säger några flickor på Billdals Ridskola i Göteborg

Det finns i dag över 300 rökfria ridklubbar i Sverige.

Den 1 augusti blev småländska Nybro Ridklubb den trehundra rökfria ridanläggningen i Sverige.

- Det har varit väldigt positivt respons, både från personal och från andra på anläggningen, säger klubbens ordförande Tomas Blomgren på www.ridsport.se. Nybro Ridklubb har aldrig haft något större problem med rökning, men styrelsen märkte att allt fler ungdomar, som annars inte rökte, gjorde det på ridskolan.

- Vi märkte att antalet ungdomar som rökte ökade något. Vi bestämde oss för att sätta stopp för det i tid och tog beslut i styrelsen att bli en rökfri anläggning. Det börjar bli så vanligt med rökfritt så för de flesta var det inget konstigt, säger Tomas Blomgren.

I och med att 300-gränsen är passerad är nu mer än var fjärde av alla landets ridskolor och klubbar nu rökfria. Målet är att alla landets anläggningar ska finnas inom kort och därför pågår nu en utlottning bland alla rökfria klubbar och ridskolor i landet där priset är 5000 kronor. Pengarna ska användas till något som förebygger tobaksanvändningen bland barn och ungdomar på den vinnande anläggningen, vad bestämmer klubben eller ridskolan själva.

Arbetet med rökfria miljöer inom ridsporten startade 1997 efter att Centrala Ungdomssektionen, CUS, tagit upp frågan. Sedan dess har närmare 300 klubbar anslutit sig och flera framgångsrika ryttare, till exempel Tinne Vilhelmson och Jens Fredricson samt det svenska landslaget för ryttare med funktionshinder, är idag rökfria profiler. Dessutom finns rökbarometern, ett mätverktyg i formen av

Linn Engvall och Isabella Lindelöv sitter på hästen Lucas, Julia Rydbeck, Nikita Eriksson och Natali Hedin står och matar Lucas med hö. Foto Kjell Hedlund

en cigarett som sakta men säkert förvandlas till aska. Där finns alla som anslutit sig till satsningen redovisade och det är enkelt att kolla hur det går i respektive distrikt.

Billdals Rikklubb, några mil söder om Göteborg, med 900 medlemmar och 78 hästar är en rökfri anläggning. Det har man varit några år. Tyvärr så kan man ibland se anhöriga som kommer och tittar på när deras barn och barnbarn rider. Då passar man på att tända en cigarett. Men som en flicka i stallet sade, det är väldigt sällan!

VISIR träffar några av flickorna. Julia pappa röker och tjuv verkar inte få, honom att sluta. Nikitas pappas har nyss slutat, meddelar hon glatt. Isabella går lite länge i sina ansträngningar att få sin pappa att sluta, jag tjuvar och gömmer hans cigaretter!

De klubbar som skickar ett protokollsutdrag till Svenska Ridsportförbundets ungdomsavdelning, där det står hur klubben har

tänkt att verka för en rökfri ridanläggning, får skylten "Vi vill ha en rökfri ridanläggning" utan kostnad och kommer med på Rökbarometern. Lycka till!

Rökning handlar ofta om gruppträck - att inte våga säga nej. Så här svarar Daniel, 13, och Sara, 12, när någon vill bjuda dem på cigaretter.

- Nej tack!
- Nej tack, jag vill inte få cancer.
- Nej tack, jag vill inte dö i förtid.
- Nej tack, jag vill inte lukta illa!

Ful i mun

Alla som röker eller snusar får skador eller problem av något slag i munnen. Det som man kan se direkt är att tänderna blir missfärgade och gula. Med andra ord, fula.

Det kostar ungefär 1 350 kronor i månaden eller 16 200 kronor per år att röka ett paket om dagen. Hur många ridlektioner får du för det?

Kanske räcker det till stallhyran?

Island och Storbritannien har Europas effektivaste politik mot tobak.

Sverige hamnar på sjätte plats. Förbudspolitikerna är bra, men för låga skatter och för små ekonomiska satsningar försämrar placeringen. Det visar en studie av hur effektiva 28 europeiska länder är på att minska rökandet. Den har genomförts av det Europeiska nätverket för tobaksprevention, ENSP.

- Om målet är att minska tobaksbruket gäller det att använda så effektiva medel som möjligt, sa Luk Joossens, samordnare av studien, under en presskonferens i Europaparlamentet i Bryssel den 12 oktober..

Undersökningen utgick från ett faktablad som Världsbanken publicerade förra sommaren om vilka metoder som är mest kostnadseffektiva för att minska tobaksbruket. En expertgrupp, under ledning av Luk Joossens, gav sedan dessa sex metoder poäng efter hur effektiva de är:

Pris/skattepolitik, 30 poäng
Förbud mot rökning på arbetsplatsen, 22 poäng
Total budget för att kontrollera tobaksanvändning, 15 poäng
Förbud mot tobaksreklam, 13 poäng
Varningsetiketter, 10 poäng
Hjälp till dem som vill sluta använda tobak, 10 poäng

Gruppen har sedan räknat ut hur många poäng de 28 länderna (EU-länderna plus grannarna Schweiz, Norge och Island) får inom varje kategori. För att göra listan så rättvis som möjligt har bland annat satsningar på tobaksprevention och cigarettpriser satts i relation till bruttonationalprodukten, BNP, och genomsnittlig köpkraft. Till slut sammanställdes en topplista.

- Syftet med poängsystemet är inte att hylla eller fördöma någon nationell tobakskontrollpolitik, utan snarare att uppmuntra de ansvariga att titta på sitt lands poäng och föreslå hur man kan förbättra sina svagare delar, förklarade Luk Joossens.

Både Island och Storbritannien ligger bra till när det gäller prissättningen och förbud mot tobaksreklam, men sen skiljer sig medaljörerna åt. Island är riktigt bra på att sätta av resurser till tobaksprevention och på att förbjuda

da rökning. Däremot får landet bara två av tio för punkten om stöd till folk som vill sluta röka, där Storbritannien däremot kammar hem högsta poäng. Storbritannien missar dock förstaplatsen genom att vara ganska dåligt på att förbjuda rökning i allmänna miljöer och på arbetsplatser.

Sverige, på sjätteplats, ligger bra till i grenarna rökförbud och reklamförbud men har faktiskt bara 15 poäng av 30 möjliga i prisgrenen. Svenska cigaretter är alltså inte dyra, om man jämför med svenskarnas köpkraft. Alla nordiska länder utom Danmark ligger på listans översta tredjedel.

Längst ner i botten hamnar Luxemburg, Tjeckien, Österrike, Lettland och Spanien som har genomgående låga poäng.

Ett område där man tydligt kan se att EU-lagstiftning slagit igenom är varningsmärkning. Med undantag för Luxemburg och en handfull av de nya medlemsländerna, ligger alla EU-länder på sex sju poäng av tio.

Just en ökad standardisering och harmonisering är ett av expertgruppens råd till beslutsfattare som vill förbättra sin effektivitet i tobaksprevention. Genom en ökad harmonisering blir det lättare att jämföra länderna med varandra. Andra åtgärder på expertgruppens önskelista är satsningar på utvärderingar av tobakspolitik och tobakskontrollpolitik i allmänhet samt att Världsbankens sex effektiva metoder finns med i kontrollprogram mot tobak.

Sara Ahnberg
Frilansjournalist,
Korrespondenterna

Listan (Maxpoäng = 100)

1. **Island (76)**
2. **Storbritannien (72)**
3. **Norge (67)**
4. **Irland (62)**
5. **Malta (58)**
6. **Sverige (55)**
7. **Frankrike (54)**
8. **Nederländerna (54)**
9. **Finland (53)**
10. **Polen (52)**
11. **Ungern (49)**
12. **Estland (47)**
13. **Slovenien (47)**
14. **Cypern (44)**
15. **Slovakien (43)**
16. **Danmark (41)**
17. **Italien (41)**
18. **Grekland (40)**
19. **Belgien (38)**
20. **Portugal (37)**
21. **Tyskland (35)**
22. **Litauen (35)**
23. **Schweiz (35)**
24. **Spanien (32)**
25. **Lettland (31)**
26. **Österrike (31)**
27. **Tjeckien (27)**
28. **Luxemburg (23)**

Ansvarig för nyhetsutskicket är
Carl-Olof Rydén
[c-o.ryden@telia.com]

Passiv rökning

Passiv rökning är när personer som inte röker utsätts för de luftföroreningar som bildas när andra röker. Den rök som går ut i omgivningen innehåller dubbelt så mycket partiklar och nikotin som den rökaren själv drar i sig. Det beror på att cigarettens brinner sämre mellan puffarna. När rökaren suger i sig rök ökar draget, temperaturen stiger och förbränningen blir effektivare. De första larmapporerna om passiv rökning kom på 1980-talet. Forskare upptäckte att personer gifta med rökare löpte större risk att få lungcancer jämfört med personer som var gifta med icke rökare. Drygt var tionde person i åldern 19-81 år i Sverige utsätts för passiv rökning. Resultatet är cirka 60 årliga fall av lungcancer och drygt tusen hjärtinfarkter. Minst 500 avlider årligen av passiv rökning.

www.tobaksfakta.org

Rökigt på teatern

I augusti åkte jag med stor förväntan till Ystad för att på Ystads gamla fina teater uppleva en föreställning av Glucks vackra opera Orfeus och Eurydike. Tyvärr blev det inte alls den fina upplevelse som jag hade hoppats, och detta på grund av rökning.

I första akten dör Eurydike. Regissören hade utformat det hela så att Eurydike dog på operationsbordet eller intensivvårdsavdelningen på ett sjukhus, omgiven av ett vårdteam (körmedlemmarna, iklädda sterila sjukhuskläder). När döden inträtt drog sig vårdteamet tillbaka till personalrummet, medan stackars Orfeus i en lång vacker aria sjöng ut sin sorg.

Nu är teaterscenen i Ystad liten och därför, eller av något annat konstnärligt (?) skäl, utspelades allt på scenen samtidigt, utan några mellanväggar. Längst fram till höger låg den nyligen avlidna på sin säng, till vänster stod den förtvivlade maken och sjöng ut sin sorg och bakom vid ett långbord satt vårdteamet, 10-15 personer.

Av någon för mig obegriplig anledning rökte många av dem intensivt, inte en utan flera cigaretter i sträck. I den lilla lokalen spred sig röken snabbt ut bland publiken. Jag satt på rad 6 mittparkett och besvärades mycket av röken. Under den tid rökandet pågick, ca 20 min, var ventilationen obefintlig. Därefter mätte jag så illa att resten av föreställningen var förstörd för min del. Det var inte bara det fysiska illamåendet utan

det förstärktes av ett psykiskt.

Det hämningslösa och hänsynslösa rökandet var så oerhört provocerande och upprörande i denna situation att det var omöjligt att njuta av Orfeus vackra sång eller känna delaktighet i hans sorg.

Jag vill gärna ställa några frågor till regissören, producenten, konstnärlige ledaren eller vem som nu är ansvarig:

1. Var ligger det konstnärliga värdet i rökande på scenen?
2. Vem har bestämt att det ska rökas?
3. Har de medverkandes egen vilja någon betydelse? Blev någon tvingad att röka eller stå ut med andras rök? Förutom alla välkända skadeverkningar är det definitivt inte bra för sångrösten.
4. Är det tänkt att rökningen i personalrummet skall spegla verkligheten? Så vitt jag vet är personalrum inom sjukvården rökfria, liksom för övrigt dagens sjukhusmiljö.
5. Numera kan man besöka de flesta offentliga lokaler, teatrar m m utan att besväras av rök. Är det rimligt att man ska få en operaföreställning förstörd av rökning på scenen? Kunde man åtminstone inte ha förvarnat publiken om

detta? I så fall hade jag och säkert många andra avstått från att köpa biljett.

6. I programmet riktas tack till ett antal sponsorer, bland dem Nær-sjukvården Österlen och UMASKirurgens operationsavdelning, Malmö. Har ingen där haft synpunkter på rökningen i personalrummet?

Regissören heter Jörgen Lindvall, producenten Peter Larsson och konstnärlige ledaren Berth Nilsson. Den senare har jag försökt nå via telefon och telefonsvarare men inte lyckats.

**Kerstin Persson,
mångårig VISIR-medlem i Malmö**

VISIR instämmer helhjärtat i Kerstin Perssons syn på detta problem. Offentliga lokaler (salongen) ska vara rökfria (Tobakslagen 2§). Scenen är en arbetsplats för skådespelarna, och som arbetstagare har de rätt till rökfri miljö (Tobakslagen 8§). VISIR kommer att översändas till de närmast ansvariga och till sponsorer inom sjukvården för kommentarer. Vi räknar med att publicera svar i nästa nummer av VISIR-aktuell.

(Kommentar och bild:
Arne Stråby)

Party mot droger i Karlshamn

Skräckpropaganda om rökningens skadliga effekter fungerar inte så bra på barn.

Därför arrangerar föreningen VISIR tillsammans med andra varje år ett antidrogparty i Bellevueparken, Karlshamn.

Parken fylldes därför av barn som käkade glass, tittade på trollkarlen Henrik, åkte brandbil och sköt med luftgevär. Ett par tusen barn i åldrarna mellan sju och tolv år samlades igår i Bellevueparken. Där pågick antidrogpartyt arrangerat av föreningen VISIR (Vi som inte röker) i samarbete med kommunen och IOGT-NTO. På plats fanns också Harry Moscán, obehaglig tobaksmotståndare och den som drog igång antidrogpartyt.

Tioårige David Lundin var där tillsammans med sina kompisar, och han passade på att ta med sig lite broschyrer om rökning och tobak.

- Nja, jag känner väl några som röker. De kanske ska få det här, säger han.

Och just att barn utövar påtryckningar mot vuxna rökare i sin omgivning är något som VISIR tror har effekt.

-Jo, det har ju hänt fantastiskt mycket de senaste 20-30 åren. Då rökte man överallt, så är det inte längre, säger Claes Lindmark, en av företrädarna för föreningen.

De flesta barn tycktes dock mest ha roligt, och det var det som var meningen.

Emil Bäckström passade på att testa luftgevärsskytte och lyckades bra fast det var första gången. Han fick beröm av instruktören Jennie Rudolfsen. Foto: Lotta Andersson

Bland de medverkande föreningarna var Ringamåla skytteklubb, och till deras prova-på skjutning var det lång kö. Elvaåriga Moa Martinsson provade på att skjuta innan hon valdes ut av trollkarlen Henrik till att bli hans assistent på scenen.

- Det var lite nervöst men inte så farligt. Jag tycker det är roligt här och har provat att skjuta och åka brandbil, berättar Moa efter sitt trolleriframträdande.

Lotta Andersson

Denna artikel fanns i Blekinge Läns Tidning den 6 september. VISIR-aktuell har av Lotta Andersson fått tillstånd att återge den här, vilket vi tackar för.

DET BLIR MODERNT OCH INNE ATT INTE RÖKA INOMHUS OCH OMODERNT OCH UTE OCH PASSÉ ATT RÖKA UTMOMHUS.

När nu den passiva rökning är på väg att lösas 1 juni 2005 är det tid att angripa narkotikan och alkoholen, skriver Lars Claesson som var med och bildade VISIR i Lund.

p.s därmed har jag med antirökrek-lam slagit bort det sociala och fin i tobakbolagens reklam!!! d.s

SLUTA-RÖKA-LINJEN

RING 020-84 00 00

Cancerfonden, Folkhälsoinstitutet, Hjärt-Lungfonden, Apoteket AB och Centrum för Tobaksprevention

Nätverksmöte

I början av vecka 39 hade Nätverket för tobaksprevention möte med landstingens tobaksansvariga under tre dagar i Gävle med Gävleborgs landsting som värd, och deltagare var dessa tobaksansvariga från hela landet, tobaksgruppen på Folkhälsoinstitutet (FHI) samt representanter från frivilligorganisationer som arbetar med tobaksprevention, sammanlagt ca. 40 personer.

Temat var ju givetvis 'Tobaksuppdraget', det treåriga arbetet att fördjupa och sprida tobaksprevention till landsting och kommuner och ge de som arbetar ute i landet verktyg i arbetet. Parallellt hade mötet ett tema som handlade om kommunikation och retorik – möjligheterna att nå ut med budskapet på rätt sätt.

Paul Nordgren från FHI gav en exposé om arbetet mot tobak från 60-talet och framåt med ett antal officiella utredningar som först fram på 80- och 90-talen gav verkliga genombrott. Rökfrisa serveringsställen, som genomförs 1 juni nästa år, är den senaste framgången.

Arbetet är dock ingalunda avslutat, vilket Margareta Haglund, också från FHI, poängterade i sin genomgång av Tobaksuppdraget. Att den internationella situationen med ökande antal rökare inger farhågor framhöll Kontie Moussa från Malmö.

Argument mot och för snus presenterades med ett intressant rollspel där deltagare föreställde en informationsdirektören i ett stort snusproducerande företag och den andre sig själv.

Arrangörerna hade bjudit in fyra politiker på kommunal- och landstingsnivå av olika kulörer (fp, mp, s och v). Dessa försökte bland annat besvara frågan om hur man bäst kan få en politiker intresserad för en fråga och hur man bör presentera den. Ett kort svar är: leta upp personer som redan visat visst intresse, ha tydliga fakta, dokument och verktyg och e-post är en bra kontaktväg.

Maria Nilsson från Umeå gav en översikt av sin enkätundersökning "Tonåringar om tobak" omfattande 4500 ungdomar.

Den är en uppföljning av två tidigare liknande undersökningar och kommer att finnas i sin helhet på FHIs hemsida. På sista dagen utsattes deltagarna för grupparbete och det blev också en liten övning i kommunikation – att framföra sitt budskap kortfattat men även att lyssna på andra.

Ett besök vid Sveriges Järnvägmuseum ingick i mötet en av kvällarna och där fick vi alla se och höra om de svenska järnvägarnas 150-åriga historia. I detaljstudier kunde man observera att både spottkopp och askkopp försvunnit från svenska järnvägsvagnar. Men en tågresa Stockholm-Göteborg kostar i fast penningvärde lika mycket nu som för hundra år sedan. Resan går dock fortare numera.

Göran Löfroth

VIKTIGA LÄNKAR!

<http://www.smokefreecoalition.org/truth/documents/>

Brittiska Action on Smoking and Health med en omfattande Översikt

<http://ash.org.uk/html/links/documentlinks.php>

[tobacco.org](http://www.tobacco.org/resources/documents/secretdocuments.html), sida med information om tobaksdokument och adresser till dem

<http://www.tobacco.org/resources/documents/secretdocuments.html>
www.tobaksfakta.org/tobaksfakta

Eleverna i gymnasieskolans årskurs två använder mycket mer alkohol och narkotika än högstadies elever i årskurs nio.

Pojkarna röker och snusar också betydligt mer, medan skillnaden mellan andelen rökande flickor inte skiljer sig lika mycket. I årskurs nio röker 18 procent av pojkarna, mot 32 procent i gymnasiet. Bland flickorna är motsvarande siffror 30 procent i nian och 38 procent i gymnasiet.

Andelen snusare bland pojkarna är 21 procent i nian och 32 procent i gymnasieskolan. Bland flickorna visar snusandet en ökning med endast en procentenhet, från åtta till nio procent.

Det är CAN, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, som har undersökt drogvanorna 2004 bland elever i gymnasieskolans andra årskurs och jämfört dem med statistiken från motsvarande

undersökning i årskurs 9. Drogvanorna bland elever i årskurs 9 har genomförts årligen sedan 1971, men det är första gången som en undersökning görs bland gymnasieskolans elever.

- Vi hade väntat oss stora skillnader, säger direktör Björn Hibell, CAN, bl a utifrån resultaten av de undersökningar av drogvanor vi gjort bland unga män som skrivs in för värnpliktstjänstgöring och som är i samma ålder.

- Det är ändå överraskande att mer än hälften av pojkarna, 52 procent, och 45 procent av flickorna, i årskurs två är berusade minst en gång i månaden. Motsvarande siffror i årskurs nio är 27 och 28 procent.

Skillnaderna är ännu större när man jämför den mängd alkohol som konsumeras. Gymnasieeleverna dricker mer av samtliga alkoholsorter.

90 procent av eleverna i årskurs

två dricker alkohol, jämfört med 70 procent i nian.

- Anmärkningsvärt är också att alkoholkonsumtionen lett till sexproblem i form av oönskad eller oskyddad sex för 27 procent av pojkarna och 30 procent av flickorna i gymnasieskolan. I nian är motsvarande siffror 11 och 14 procent. Andelarna individuella problem, relations- och brottsrelaterade problem är ännu större i årskurs två, utom brottsrelaterade problem bland flickorna.

I nian har narkotika använts av sju procent av såväl flickor som pojkar. I årskurs två är motsvarande siffror 17 procent bland pojkarna och 14 procent bland flickorna.

Det är bara sniffning och dopning som utövas i mindre utsträckning i gymnasieskolan än på högstadiet. Publicerad 20 oktober 2004

Artikeln finns på:
<http://www.tobaksfakta.org>

(LH) 01	KF-TIDNING	SPINDELNAMN	UTSTUDERAD	BLOMMA	MITT I VECKAN	REKLAMGAS	OFTA PÅ ARM	GAMMAL SÅNGTITEL	PASSAR PÅ VITKLÄDD BRUD
SER FRAMÅT →									TUSEN →
VISA BÄSTA SIDAN →									NOTE-RINGEN ↓
GUDA-NAMN →	VARM AUGUSTI →								
KÄRVE →				TIDNING → EJ UT ↓			AJ! →		
	SLANT → VVS-TERM ↓					EJ! →			
KULÖR →							ALLAN EDVIN NILSSON → FISK ↓		
GÖR VI INTE → (I VISIR)						JACK →			
KAN BLI ETT RUSSIN →				KVÄLLS- ↓ POJKE ↓		DAGEN KORT ↓		EFTER SUMMA →	
BÖJA RYGG →	AN-KLAGAN →								
PISKAR →								PÅ ENTRÉ-DÖRR →	
GILLAR GÄSTER →							BE-DÖVA ↓	I SALT →	
AA A → AAA			SOLJUD →		BLIR GENERAD? ↓	DEN ÄLDRE ↓		SISU → GNAT ↓	TALA ↓
		PRÖVAR →							
GREK-8 →		OM-VAND-LAD →							
TOR →			EX. →			LYFTA EN → BÖRDA			

VISIR'S 1:a korsord!

Det är Leili Hägg, bosatt i Märsta, som har konstruerat korsordet för VISIR's läsare.
 Så här skriver hon om sig själv:
 Är medlem sedan 1987 och stödjer helhjärtat arbetet för rökfria miljöer.
 "Jag arbetade på VISIR's kansli under några år. Numera jobbar jag på restaurang

(rökfri!) och fritiden ägnar jag gärna åt korsord, måleri eller pyssel på kolonilotten.

Vänliga Hälsningar
Leili

Lösningen kommer att publiceras i nästa nummer av Visir-aktuellt.

EN dikt

"UTE" MED RÖKAT?

Att röka är ju nästan som att kröka,
fastän det drabbar flera värre,
genom att passivt tvinga andra röka
som inte vill dyrka tobakens Herre.

Men, om alla rökare ville skänka
en endaste liten tanke åt andra
och inte bara på sig själva tänka,
det finns ju andra som på jorden
vandra.

Man borde fråga sig, varför de röker?
Kan det just gagna mänsklighetens
hälsa?

Även om de ständigt avstår och försö-
ker, kan de ej själva från den lasten
frälsa.

VI Som Inte Röker gör allt fler försök,
att från beroendet rökare hjälpa.
Dock kan det synas svårt att bekämpa
rök från nikotinet, som envist vill
stjälpas.

"Upp i rök" går pengar från dem som
röker, när under näsan de bränner
upp en sedel.
Var gång de efter "tobaks-kicken"
söker, upplevs det som något sorts
"botemedel".

Men människorna vill nog innerst vara
befriade från lastens tvingande drog.
Det hjälper dock ej att ständigt förkla-
ra
allt det som sedan utplånas på en
krog.

Men, nu har lagens män börjat förstå,
att maten ej med röken ska beblandas.
Äntligen ska vi på näringsställen få
frihet att båd' äta och frisk luft andas.

REMS

Ebon Stranneby, medlem 23220

Hälsohelg i Backa Kulturhus

Anne Ekström från Pfizer/Nicorett provar kolmonoxidmätaren med förväntat negativt resultat. Visir Göteborg deltog med en monter på Hisings-Backa stadsdelsnämnd Hälsohelg 18-19 september. Ordförande i VISIR Bengt Rosengren övervakar testet. God tillgång av VISIR material fanns för besökarna.

BANCO
i samarbete med riksförbundet visir.
www.banco.se · 0200-23 53 00

Aktiemarknaden går både upp och ner och historisk avkastning är ingen garanti för framtida avkastning. Pengar som placeras i fonder kan både öka och minska i värde och det är inte säkert att du får tillbaka hela det investerade beloppet.

Nätverket för

Tobaksprevention

VISIR, tfn 08-591 28 211,

E-post: visir@telia.com www.visir.a.se

Cancerfonden, tfn 08-744 10 00,

www.cancerfonden.se

Hjärt-Lungfonden, tfn 08-566 242 00,

www.hjart-lungfonden.se

En Rökfri Generation, tfn 08-10 93 00,

www.nonsmoking.se

Läkare mot tobak, tfn 08-677 10 90

Lärare mot tobak, tfn 08-677 10 90,

www.teachersagainsttobacco.org

Sjuksköterskor mot tobak, tfn 08-677 10 90

Stiftelsen Laryngfonden, tfn 08-655 40 01

Farmaci mot tobak, tfn 08-677 10 90

Riksförbundet VISIR
Hälsans Hus
Fjällgatan 23A
116 28 Stockholm

Elektroniken hjälper till efter 1 juni

“Rökförbud gäller i denna lokal. Vänligen släck cigaretten. Personalen har underrättats.”

Så kan det låta på många av Sveriges restauranger efter 1 juni 2005 då Tobakslagen börjar gälla. En liten detektor med inbyggt talat larm skall underlätta för personalen när en gäst inte följer lagen och röker i lokalen.

Det kan vara svårt för serveringspersonalen att påminna om rökförbudet i lokalen.

Det är Reino Wikström på LSW Interguard i Mölnlycke som säljer Cig-Arrête Antirök-larmet.

- Blotta närvaron av Cig-Arrête avskräcker från rökning, säger han. Ingen personlig tillsägelse kommer att behövas. Därför undviker man en konfrontation.

Antirök-larmet har en sensor speciellt designad för att detektera cigarettrök. Den har flera känslighetslägen som underlättar anpassningen till olika lokaler,

skolor, sjukhus, kommunala inrättningar, företag, allmänna kök, kontor, pubar, restauranger, sjukhem, sjukmottagningar, drog-behandlingshem, sjukhus, idrottsanläggningar och regeringsbyggnader.

Ett meddelande med en ljudnivå på upp till 92 dB får säkert vem som helst att tänka sig för när röksuget satt in.

-Jag slutade röka 1969. Vi hade dålig ventilation på kontoret och en kollega sade ifrån “här inne får du inte röka”, man kan säga att stundens ingivelse gjorde mig rökfri, säger Reino.

Det var efter ett möte på engelska ambassaden i Stockholm jag fick tipset om detta antirök larm. Det kommer att behövas av flera orsaker. Jag tycker inte om rök i offentliga lokaler och cigarettrökningen är ofta orsak till många onödiga bränder.

Den unika Cig-Arrête detektorn spelar automatiskt upp en förinspelad varning så fort cigarettrök detekteras. På så sätt hjälper den till att förebygga olovlig rökning i lokalerna.

Riksförbundet VISIR (Vi Som Inte Röker) är en ideell förening, politiskt och religiöst fristående, som är helt beroende av medlemmarnas stöd. VISIR arbetar för fler rökfria miljöer och för att ingen mot sin vilja ska utsättas för tobaksrök. Tillsammans med sina läns- och lokalföreningar bedriver VISIR ett informations- och opinionsbildande arbete runt om i landet.

BLI MEDLEM NU! Årsavgift, som inkluderar 4 nr av VISIR Aktuellt, huvudmedlem 150 kr, familjemedlem 30 kr, ungdom upp till 25 år 50 kr, skolor och organisationer 300 kr. Postgiro 60 94 07-2.

Adress: VISIR, Hälsans Hus, Fjällgatan 23 A, 116 28 Stockholm.

Tel 08-591 282 11, Fax 08- 556 98 888.

E-post:visir@telia.com Hemsida: www.visir.a.se